

SPLOŠNO:

Katera področja v Sloveniji je po vašem mnenju potrebno urediti? Pojasnite po 3 najpomembnejše rešitve na področjih, kjer menite, da so spremembe nujne.

Na prvo mesto v Levici postavljamo delavske pravice, zdravstveno varstvo in socialno zaščito.

Na področju delavskih pravic bi s spremembo zakona o minimalni plači uzakonili načelo "enka je minimalka" in uveljavili formulo, po kateri mora biti neto minimalna plača vsaj 20% višja od minimalnih življenjskih stroškov. V ZDR-1 bi spremenili definicijo delovnega razmerja, tako da bi bile do redne zaposlitve upravičene tudi ekonomsko odvisne osebe (s.p.-ji, ki več kot 80 % dela opravijo za enega naročnika). Preostalim samostojnim podjetnikom bi zagotovili pravico do bolniškega nadomestila.

Na področju zdravstvenega varstva bi ukinili dopolnilno zdravstveno zavarovanje in ga nadomestili s solidarno javno dajatvijo. Prepovedali bi delo zdravnikov iz javnega sektorja pri zasebnikih in uvedli moratorij na podeljevanje koncesij. Začeli bi projekt modernizacije javnega zdravstvenega sistema (modernizacija opreme, usposabljanje kadrov, nove storitve, kot je paliativna oskrba ipd.), sredstva pa bi pridobili z ustavitvijo investicije v 2 bataljonski bojni skupini za potrebe Nata, katerih oborožitev naj bi stala 1,2 mlrd EUR.

Povečali bi sredstva, ki so na razpolago za socialno zaščito, zlasti za pokojnine. Že v tem mandatu (marca 2018 smo vložili predlog za izenačitev prispevkov delojemalcev s prispevki delavcev, s čimer bi zagotovili okoli 700 mio EUR dodatnih javnih sredstev na leto. (Gre za neto učinek, v katerem je že upoštevan dvig stroškov dela v javnem sektorju in zmanjšanje davčne osnove za davek od dohodkov pravnih oseb).

Ob tem pa opozarjamo še na podhranjeno kulturo, znanost in raziskovanje. Raven financiranja kulture bi dvignili na 2,2% BDP (kolikor je znašala pred krizo), sredstva za znanost in raziskovanje pa na 1% BDP do leta 2020. Povečanje izdatkov bi financirali z dvigom davkov na kapital in premoženje (več o tem v nadaljevanju).

Kakšen je vaš program razvoja gospodarstva in delovnih mest v državi, usmeritev v razvoj novih, okolju prijaznih delovnih mest? Naštete 3 najpomembnejše cilje, ki jih boste zasledovali?

Sloveniji grozi, da bo zdrsnila na pot razvoja v nerazvitost. Za to pot je značilna konkurenčnost, ki temelji predvsem na izkoriščanju slabo plačane delovne sile. Kaže se kot pritisk na rast plač (stroški dela v Sloveniji so se v primerjavi z letom 2010 dvignili le za 2%, povprečje OECD je 8,6%), in širjenje prekarnih oblik dela (pogodbe za določen čas, delo prek pogodb civilnega prava in s.p. ter agencij za posredovanje dela) ob ohranjanju nizke produktivnosti dela (ta je nekoliko nižja od 80 % povprečja osemindvajseterice EU, zaostanka skorajda ne zmanjšujemo). Politični razred takšno stanje aktivno podpira z ohranjanjem nizke minimalne plače, namenoma pomanjkljivim nadzorom nad kršitvami delovnopravne zakonodaje in krčenjem investicij v znanost in raziskovanje (po javnih izdatkih za znanost in raziskovanje kot deležu BDP vse bolj zaostajamo za evropskim povprečjem, znašli smo se že na predzadnjem mestu). Politika nizkih plač in dovoljevanja kršitev delovnopravne zakonodaje subvencionira tiste delodajalce, ki ostajajo konkurenčni predvsem s presežnim izkoriščanjem delavcev, ne pa z vlaganjem v razvoj. Grozi nam, da bomo zasedli periferno vlogo v globalni delitvi dela in bomo zanimivi

predvsem kot vir poceni delovne sile, izvoznica surovin in polizdelkov ter država, v katero bodo multinacionalke selile umazano, okolju in zdravju ljudi škodljivo industrijo.

Temu se bomo v Levici zoperstavili tako:

- Podprli bomo delavske boje za boljše plače in delovne pogoje, dvignili minimalno plačo, okrepili inšpektorat za delo, z boljšim nadzorom in spremembami zakonodaje omejili prekarno delo. Ti ukrepi nimajo le socialne funkcije (izboljšanje življenja delavcev), temveč tudi razvojno, saj bodo okrepili domače povpraševanje in zmanjšali preveliko odvisnost slovenskega gospodarstva od izvoza.
- Okrepili bomo ekonomsko demokracijo, tako s širjenjem sodelovanje delavcev pri upravljanju podjetij kot z bolj transparentnim in demokratičnim upravljanjem javnega premoženja. Demokratizacija upravljanja s podjetji prinese boljši nadzor in zato bolj odgovorno in razvojno usmerjeno upravljanje s premoženjem.
- Investirali bomo v izobraževanje, znanost in raziskovanje, ki morajo biti temelj razvoja. Javno financiranje raziskav in razvoja bomo dvignili na 0,75% BDP do leta 2020 in na 1% BDP do leta 2022. V nadzorni svet SDH in upravo DUTB bomo vključili predstavnike zaposlenih in državljanov. Zagotovili bomo nadzor nad bančnim sistemom, ki trenutno deluje kot država v državi, Banke Slovenije recimo celo Računsko sodišče ne sme pregledati.
- Spodbujali bomo grozdenje podjetij in diverzifikacijo izvoza: cilj je predvsem doseči, da bi Slovenija na svetovni trg bila v večji meri zmožna izvažati končne izdelke z visoko dodano vrednostjo, ne zgolj surovin in polizdelkov.

Ali nameravate ohraniti obseg javnih storitev? Na kakšen način nameravate izboljšati učinkovitost, kakovost in dostopnost do javnih storitev? Navedite 3 ukrepe, ki jih boste predlagali v ta namen.

V Levici nameravamo izboljšati in razširiti, ne pa omejiti obseg javnih storitev. Poleg že navedene ukinitve dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja in njegove nadomestitve s solidarno javno dajatvijo ter izenačitve socialnih prispevkov delodajalcev s prispevki delavcev se bomo zavzemali tudi za: (i) dvig socialnih prejemkov, zlasti socialne pomoči, na raven, ki omogoča normalno preživetje (442 EUR po lanskem izračunu IRSSV); (ii) uvedbo solidarnega javnega zavarovanja za dolgotrajno oskrbo; (iii) pravično obdavčitev premoženja velike vrednosti, ki bo dodaten vir za financiranje socialnih pravic. (Premoženjska neenakost v Sloveniji je bistveno višja od dohodkovne: 20 % najbogatejših ima v lasti 62 % vsega premoženja, 20 % najrevnejših le 0,5 %. [Prim.: A. Murn, IB revija, št. 1, letn. 2017.] Kljub temu z davki na premoženje zberemo le 0,6 % BDP-ja sredstev, povprečje EU pa znaša 2,6 %.)

Kako se po vašem mnenju lahko izboljša položaj mladih? Navedite 3 ukrepe, ki jih boste predlagali na tem področju.

Na položaj mladih bi najbolj vplivala proaktivna stanovanjska politika, boj proti prekarnemu delu in krepitev javnega sektorja. Naša stanovanjska politika temelji na gradnji neprofitnih stanovanj

za socialno šibkejšje sloje, spodbujanju kolektivnega reševanja stanovanjskega vprašanja za (stanovanjske zadruga) ter na povečanju dostopnosti najemnih stanovanj z omejitvijo najvišje najemnine. Ko gre za omejevanje prekarne delo, poleg nove, širše definicije delovnega razmerja (gl. zgoraj), strožjega omejevanja agencijskega dela in obvezne zaposlitve delavcev, ki pri uporabnikih delajo preko nezakonitih agencij (np. IPS-i v Luki Koper), predlagamo tudi povečanje pravic delavcev študentov (dvig minimalne postavke na raven minimalne plače, plačilo prevoza in malice). Poleg tega bi bili mladi glavna cilja skupina pri zaposlovanju na področju raziskovanja, kulture, zdravstvenega in socialnega varstva, skratka v širšem javnem sektorju.

TRG DELA:

Ali menite, da je potrebna reforma trga dela s spremembo Zakona o delovnih razmerjih? Če da, kakšna?

Treba je predvsem zagotoviti, da bodo vsi, ki delajo, uživali celoten paket delavskih pravic. Januarja smo zato vložili novelo ZDR-1, v kateri predlagamo razširitev definicije delovnega razmerja, tako da bi bile do redne zaposlitve upravičene tudi ekonomsko odvisne osebe (s.p.-ji, ki več kot 80 % dela opravijo za enega naročnika).

Kako gledate na prihodnost dela in na pojavljajoče se atipične in prekarne oblike dela? Katere ukrepe boste predlagali za zajezitev naraščanja števila atipičnih in prekarne oblike dela?

Zavzemamo se za razširitev definicije delovnega razmerja, s čimer bi odpravili t. i. lažne samozaposlitve. Preostalim samostojnim podjetnikom, pravim obrtnikom in t. i. *freelancerjem*, bi zagotovili pravico do bolniškega nadomestila. Hkrati bi močno zmanjšali kvote za agencijsko delo, na dolgi rok pa ga nameravamo v celoti prepovedati. Posebej pereče je delovanje zunanjih izvajalcev storitev, ki v resnici ne izvajajo storitev, ampak nezakonito posredujejo delavce uporabnikom. Ti delavci ne uživajo pravic po kolektivni pogodbi, pogoste so tudi davčne utaje in kršitve delavskih pravic (npr. IPS-i v Luki Koper, Marof Trade itd.). Problema se bomo lotili na dva načina: (i) s prepovedjo outsourcinga osnovne dejavnosti v vseh javnih in državnih podjetjih; (ii) s spremembo zakona o inšpekciji dela, tako da bi inšpektor uporabniku, ki je najemal delavce od nezakonite agencije, odredil, da delavcem omogoči zaposlitev. (Takšno rešitev smo v tem mandatu že dvakrat predlagali, koalicija je sprejela vladni zakon, ki vsebuje podobno rešitev, a le za prisilne s.p.-je.)

Kako boste spodbudili večjo vključenost delavcev v vseživljenjsko izobraževanje in usposabljanje za soočanje s spremembami, ki jih prinaša tehnološki razvoj in napredek?

Zavod za zaposlovanje se bo moral od delavnic za karierno orientacijo, ki imajo majhen ali zanemarljiv učinek na usposobljenost delavcev, preusmeriti v dejansko usposabljanje delavcev. Aktivna politika zaposlovanja se ne bo omejevala le na poklicno usposabljanje, ampak bo

morala zainteresiranim omogočiti tudi pridobitev višje formalne izobrazbe. To priložnost morajo dobiti zlasti tisti brezposleni (in drugi delavci), ki so iz različnih razlogov predčasno končali izobraževanje.

Ali se nam v Sloveniji v prihodnje obeta dualni sistem trga dela? Zakaj? Če je odgovor pozitiven: kakšen dualni sistem, katere so temeljne značilnosti tega sistema?

Levica ne podpira vajeništva. Menimo, da gre za družbenoekonomsko presežen sistem, ki je v nasprotju z načelom enakih možnosti. Zaradi krajšega šolanja, hitrejše možnosti zaposlitve in štipendiranja bi se za vajeništvo odločali otroci iz razvojno ogroženih regij in revnejših družin. Vajeništvo jim onemogoča, da dosežejo poklic, ki si ga želijo opravljati, skrajša prehod v odraslost in pospeši prehod v mezdno delo, dijake pa prikrajša za predmete, ki prinašajo splošno razgledanost. Tudi če pustimo ob strani sociološki vidik, ugotavljamo, da so zahteve delodajalcev glede vajeništva neupravičene. Visoko povpraševanje po slovenskih delavcih v sosednjih državah in v Nemčiji dokazuje, da so dijaki naših tehničnih šol dobro usposobljeni. Problem je v delodajalcih, ki niso sposobni boljše organizacije dela, kar pa seveda ne pomeni, da ne bi bilo mogoče še izboljšati praktičnega pouka v šolah.

Kako razumete pojem »fleksibilnost delovnega razmerja«? Ali sta fleksibilnost delovnega razmerja in zmanjševanje pravic delavcev neločljivo povezana? Zakaj?

Fleksibilnost delovnega razmerja nedvomno pomeni zlasti (i) lažje in cenejše odpuščanje ter (ii) večji vpliv delodajalca na določanje delovnega časa. S stališča Levica je kakršno koli olajševanje odpuščanja nesprejemljivo, zato smo nasprotovali predlogu Cerarjeve vlade, da bi uvedla nov odpovedni razlog. Ne nasprotujemo večji prožnosti pri določanju delovnega časa, seveda pod dvema pogoje: (i) da je delodajalec ne more določiti enostransko in da morajo biti delavci v primeru neugodnega delovnega časa plačani boljše ter (ii) da se kompenzira s skrajšanjem delovnega tedna (najprej na 35 ur).

EKONOMSKO PODROČJE:

Ali menite, da je raven in distribucija plač v Republiki Sloveniji ustrezna ali ne, in če ne, v čem vidite problem in v čem rešitev?

Razmeroma nizke plačne razlike so pozitiven dosežek, ki ga je treba ohranjati, zlasti zato, ker je dohodkovna neenakost bistveno manjša od premoženjske. Premoženjska neenakost v Sloveniji je zelo velika: 20 % najbogatejših ima v lasti kar 62 % vsega premoženja, najrevnejših 20 % pa samo 0,5 %. Skoraj polovica delavcev prejema plače, ki ne omogočajo dobrega življenja in "spodbujajo" delavce, da odhajajo v tujino. Zato si prizadevamo za: radikalen in trajen dvig minimalne plače nad raven minimalnih življenjskih stroškov; prepoved izplačevanja osnovnih plač, ki so nižje od minimalne plače; povečanje javnih izdatkov za socialne storitve, kar bi se moralo odraziti tudi v povečanju števila zaposlenih v zdravstvenih in socialnih zavodih ter dvigu njihovih plač. Pričakujemo, da bo po tem lažje doseči dvig plač tudi za ost plačne skupine. Ob tem seveda zahtevamo, da so najvišje plače v javnem sektorju in javnih podjetjih omejene na

petkratnik najnižje plače. Poslovodstvo bi si torej lahko izboljšalo plače le pod pogojem, da bi dobro vodilo podjetje in zagotovilo višje plače tistim delavcem, ki so plačani najslabše.

Kakšna je vaša usmeritev na področju davčne politike; ali podpirate dodatno prerazdelitev davčnih bremen (z dela in potrošnje na kapital) in s tem nadaljnjo davčno razbremenitev dela in plač?

Ne podpiramo davčne razbremenitve dela, kot so jo izvajale vlade od leta 2006, saj so dvig meje zgornjih davčnih razredov in povišane splošne olajšave daleč najbolj koristile višjemu srednjemu razredu, menedžerjem in politikom. Spremembo davčne lestvice bi podprli, če bi v davčno osnovo vključili tudi dohodke od kapitala, ki so bili z Bajukovo reformo leta 2006 izključeni in so zdaj obdavčeni cedularno (tj. ne glede na to, ali je prejemnik reven ali bogat). Zavzemamo se tudi za povrnitev stopnje davka od dohodkov pravnih oseb na 25 % kar je evropsko povprečje.

Ali bi morala biti po vašem mnenju takšna prerazdelitev z vidika javnofinančnih prihodkov nevtralna, in če ne, s kakšnimi ukrepi bi izpad nadomestili, katere javne storitve ali transferje iz proračuna bi zmanjšali ali ukinili?

Slovenija z davki in prispevki zbere le 37 % BDP-ja, kar je bistveno manj od povprečja evrskega območja (41 %) ali sosednje Avstrije (43 %). Nižji javni prihodki pomenijo tudi manj socialne države in manj sredstev za razvojne ukrepe. Potrebujemo davčno reformo, ki bo povečala učinkovitost in pravičnost davčnega sistema. Učinkovitost pomeni, da bomo zmožni zbrati dovolj sredstev za financiranje socialne države in za investicije v razvoj. Pravičnost pa, da bodo morali več prispevati najpremožnejši in kapital. Zato si bomo prizadevali za povečanje davčnih prihodkov z naslednjimi ukrepi: (i) dvig davka od dohodkov pravnih oseb; (ii) izenačitev prispevne stopnje delodajalcev s prispevno stopnjo delavcev; (iii) obdavčitev dohodkov kapitala skupaj z dohodki od dela; (iv) uvedbo socialno pravičnega davka na nepremičnine in premoženje; (v) uvedbo solidarne dajatve za dolgotrajno oskrbo ter ukinitvev dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja in njegovo nadomestitev s solidarno javo dajatvijo.

Kaj menite o spremembi sistema davčnih olajšav, znižanju stopnje DDV in uvedbi dodatne znižane stopnje DDV za posamezne ključne izdelke za mlade družine, za ključne življenjske artikle?

Že v tem mandatu smo si prizadevali za ničelno davčno stopnjo na knjigo ter znižanje davčne stopnje na nujne higienske pripomočke za ženske. Vsekakor si prizadevamo za znižanje obremenitve prebivalstva s posrednimi davki (DDV, trošarine), kar pa bomo lahko dosegli šele, če povečamo prihodke iz naslova pravičnejših neposrednih davkov. Znižanje posrednih davkov brez hkratnega dviga neposrednih davkov (na kapital in premoženje) bi namreč pripeljalo do zloma socialne države. Četudi bi imeli delavci nekoliko višji neto dohodek, ta ne bi zadostoval za kritje komercialnih zdravstvenih, pokojninskih in socialnih zavarovanj, brez katerih si ne bi mogli zagotoviti ravni socialne varnosti, ki jim jo zdaj zagotavljajo javni sistemi.

Ali ste pripravljeni podpreti spremembo zakona o minimalni plači, s katero bi se iz definicije minimalne plače izločili vsi dodatki?

Vsekakor. V tem mandatu (aprila 2017 in februarja 2018) smo vložili novelo Zakona o minimalni plači, s katero bi iz definicije minimalne plače izločili vse preostale dodatke. Oktobra 2017 pa smo vložili novelo istega zakona, s katero bi minimalno plačo opredelili kot osnovno plačo (načelo "enka je minimalka").

Ali se strinjate, da se uvede obvezna delitev dobička med zaposlene?

Da. Trenutni sistem z davčnimi spodbudami ne deluje. V tem mandatu (februarja 2018) smo vložili prenovljen zakon, ki vključuje obvezno delitev dobička med delavce (v podjetjih z več kot 20 zaposlenimi; kadar skupščina izglasuje razdelitev 15 % ali več dobička, morajo delavci dobiti vsaj 40 % razdeljenega dobička). Prenovljen zakon, ki temelji na najnaprednejših rešitvah iz preteklosti in iz tujine, vključuje tudi agencijske delavce in zaposlene za določen čas, poenostavlja pa tudi postopke.

Ali nameravate ohraniti enotni sistem plač v javnem sektorju? Ali menite, da je potreben kakšnih sprememb, in če da, katerih (naštejte ključne 3)?

Da, saj le enotni sistem zagotavlja preglednost plačnega sistema in primerljivost med poklici, kar je pogoj za pravično določanje plač. To pa seveda ne pomeni, da je sedanji sistem idealen. Največji problem je, da so izhodiščne osnovne plače za številne poklicne skupine nižje od minimalne plače, kar je nesprejemljivo. Vsak zaposleni si za poln delovni čas zasluži vsaj minimalno plačo in dodatek za delovno dobo. Potrebujemo tudi pregleden in učinkovit sistem nagrajevanja dela na sploh in v neugodnih pogojih (recimo dodatke za zdravstvene delavce, ki bi delali v odročnih krajih, namesto da se razpisujejo koncesije). V javnih podjetjih je treba omejiti plače posloводства na največ petkratnik najnižje plače v podjetju.

Ali nameravate zaključiti pogajanja s sindikati javnega sektorja, ki jih je začela prejšnja vlada, in če da, kakšna bodo vaša izhodišča oziroma ali boste upoštevali tisto, kar je bilo z večino sindikatov v dosedanjih pogajanjih že usklajeno?

Stališče Levice je, da je treba najbolj povečati najnižje plače, potem plače zapostavljenih poklicnih skupin, nikakor pa ne plač visokih uradnikov in politikov. Linearen dvig vseh plač hkrati ni pravičen. Pogajanja nameravamo zaključiti.

ENAKE MOŽNOSTI:

Kakšen je vaš pogled na vlogo družine (žensk) pri dolgotrajni oskrbi? Je skrb za ostarele predvsem naloga in odgovornost družine v obliki neformalne oskrbe na domu ali je oskrba naloga in odgovornost države in lokalne skupnosti v obliki formalne oskrbe, ki jo izvajajo javne in zasebne institucije?

Naloga socialne države je, da družine, družinske člane, v prvi vrsti pa ženske, razbremeni skrbstvenega dela in jim omogoči vsestranski razvoj. Pogoja za to sta ustrezen in dostopen sistem oskrbe na domu in v socialnih zavodih. V zadnjih letih skoraj ni bilo vlaganj v javno infrastrukturo, zato razmere za bivanje v domovih niso dobre. Tudi predlog, ki ga je v tem mandatu pripravilo ministrstvo za zdravje, ni bil ustrezen: domove bi spremenil v nekakšne hiralnice, čemur bi se lahko bogati izognili z uporabo zasebnih domov, revni pa le z dodatnim obremenjevanjem družinskih članov. To nameravamo popraviti s tem, da bi v modernizacijo domov preusmerili del sredstev, ki so predvidena za oborožitev dveh bataljonskih bojnih skupin. Potreben je tudi nov solidaren vir financiranja same oskrbe, za kar predvidevamo uvedbo solidarne javne dajatve.

Razlike v plačah med spoloma se po letih povečujejo. Kaj boste naredili, da se ta trend zaustavi? Kaj boste naredili, da boste zmanjšali brezposelnost mladih, izobraženih žensk?

Problem ima dve razsežnosti, ki zahtevata različna pristopa. Prva razsežnost je pojav, ko so ženske za enako delo plačane manj kot moški. To je prepovedano že danes, treba pa bo zagotoviti boljši nadzor, bodisi s strani varuha načela enakosti bodisi s strani delovne inšpekcije. Levica si bo prizadevala kadrovsko okrepiti oba organa. (Že v tem mandatu je odbor za delo na naš predlog sprejel sklep, ki nalaga ministrstvu za delo zaposlitev novih 20 delovnih inšpektorjev, a od tega bo v najboljšem primeru realiziranih 5 zaposlitev.) Druga razsežnost je feminizacija poklicev in slabši pogoji dela v poklicih z velikim deležem žensk. Problema se bomo lotili s pozitivno diskriminacijo, in sicer tako, da bo imel prednost pri zaposlitvi (ob izpolnjevanju ostalih pogojev) kandidat tistega spola, ki je v danem poklicu izrazito premalo zastopan. Podoben instrument so kvote za zasedbo vodilnih funkcij v javni upravi in privatnih podjetjih ter pozitivna diskriminacija Romov in drugih marginaliziranih skupin. S tem bi spodbudili večje zaposlovanje žensk v boljše plačanih poklicih in zmanjšali feminizacijo v drugih. Ukrep proti plačni neenakosti na podlagi spola je tudi dvig plač v feminiziranih poklicih. Tretja razsežnost je neenakost pri delitvi dela v gospodinjstvu: prizadevali si bomo za krepitev javnih storitev, kar bi razbremenilo ženske pri skrbi za otroke, bolnike in starejše.

VARNOST IN ZDRAVJE:

Kaj konkretno boste storili za uvedbo diferencirane prispevne stopnje za zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni kot ekonomsko spodbudo za vlaganje v varnost in zdravje pri delu? Kdaj boste, če boste na oblasti, sprejeli novi Pravilnik o poklicnih boleznih? In zakaj mislite, da ga ni že od osamosvojitve dalje?

Najprej bi vas želeli seznaniti s tem, da smo podprli sindikate, ki zastopajo delavce, upravičene do poklicnega zavarovanja, v boju proti znižanju prispevnih stopenj njihovih delodajalcev. Prav tako podpiramo prizadevanja za dvig prispevnih stopenj delodajalcev za druge posebej ogrožene skupine delavcev. Pravilnik o poklicnih boleznih ni bil sprejet zaradi predvidenih dodatnih stroškov delodajalcev in socialnih blagajn. V Levici se zavzemamo za izenačitev prispevne stopnje delodajalcev s prispevno stopnjo delavcev. S tem bi zagotovili 700 mio EUR

več letnih sredstev za pokojninski sistem, ne da bi posegli v proračun. To bi bila materialna podlaga tudi za urejanje področja poklicnih bolezni in za sprejem ustreznega pravilnika.

SOCIALA:

Ali boste upoštevali usklajena Izhodišča za prenovo pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki jih je sprejel Ekonomsko-socialni svet, in skupna stališča sindikalnih central, s katerimi naslednjo koalicijo seznanjajo, kakšno zdravstveno reformo podpirajo? (Če Izhodišč in stališč ne poznate, vam jih lahko posredujemo.)

Naša stališča glede prihodnosti pokojninskega sistema se močno razlikujejo od stališč zastopnikov kapitala. Zavedamo se, da Slovenija za socialno zaščito na splošno ter varstvo starejših in invalidov porabi precej manj od povprečja EU (16,7 % proti 20 % BDP) ali primerljivih držav (Avstrija 21,6 %). Zato bo treba bistveno povečati sredstva za to področje. To bi storili z izenačitvijo prispevne stopnje delodajalcev s prispevno stopnjo delavcev, s katero bi letno pridobili 700 mio EUR dodatnih sredstev. (Gre za neto znesek, v katerem smo že upoštevali znižanje prihodkov od davka od dohodkov pravnih oseb in povečane stroške dela v javnem sektorju.). Obenem pa nasprotujemo večjim dodatnim obremenitvam samostojnih podjetnikov (oziroma prekarnih delavcev) in kmetov, ker večina dokaj težko plačuje že sedanje prispevke, poleg tega pa bistveno povečanje obremenitve teh skupin ne bi moglo zapolniti primanjkljaja v pokojninski blagajni.

Z izhodišči glede zdravstvenega sistema se načeloma strinjamo: nemudoma je treba ukiniti dopolnilno zavarovanje in ga nadomestiti s solidarno javno dajatvijo. Prav bi bilo tudi, da se prispevki za zdravstveno varstvo plačujejo tudi od dohodkov od kapitala, ker se trenutno s tega naslova za zdravje ne nameni nič.

Kakšen naj bo zakon o rezervnem demografskem skladu?

Zakon o demografskem skladu ne sme dopuščati privatizacije javnih podjetij, ki bi bila prenesena v njegovo last. Sklad se lahko polni le z dividendami, ne pa s kupninami podjetij, razen če bi del portfelja sestavljale naložbe v majhne kapitalske deleže (pod 1 %). Vsekakor je treba poudariti, da demografski sklad ni zadosten ukrep za boljši pokojninski sistem. V glavnem bo šlo le za to, da se dividende, ki se trenutno stekajo v državni proračun, preusmerijo v pokojninsko blagajno. S tem bi se sicer zmanjšala potreba po transferju iz proračuna v ZPIZ, vendar bi se na ta račun zmanjšala tudi proračunska sredstva. Edina rešitev je dejansko povečanje javnih sredstev preko povečanja prispevne stopnje delodajalcev.

Kako boste zagotovili ustrezen življenjski standard upokojeencev?

V tem mandatu smo vložili novelo Zakona o prispevkih za socialno varnost, s katerim bi se prispevna stopnja delodajalcev izenačila s prispevno stopnjo delavcev (15,50 %). Na ta način bi letno pridobili 700 mio EUR dodatnih sredstev za dvig pokojnin. (Gre za neto znesek, v katerem

smo že upoštevali znižanje prihodkov od davka od dohodkov pravnih oseb in povečane stroške dela v javnem sektorju.) Uporabili bi jih za dvig najnižje pokojnine na raven osnovnih življenjskih stroškov (442 EUR) in za dvig minimalne pokojnine za poln delovni čas na raven minimalnih življenjskih stroškov (613 EUR).

SOCIALNI DIALOG:

Kako gledate na socialni dialog in reprezentativnost socialnih partnerjev? Kakšen pomen imajo za vas sklepi Ekonomsko-socialnega sveta?

Levica je stranka, ki zastopa interese delavstva. Zato se raje kot po usmeritvah ekonomsko-socialnega sveta ravnamo po stališčih delavcev in njihovih sindikalnih organizacij. V tem mandatu smo recimo vložili prenovljen Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju, ki smo ga pripravili skupaj z Združenjem svetov delavcev in ki so ga podprle vse sindikalne centrale. Zastopniki kapitala tega predloga ne bi nikoli podprli, ker omejuje oblast menedžmenta in lastnikov v podjetjih. Tudi vse pozitivne spremembe na področju minimalne plače (dvig leta 2010 in izločitev dela dodatkov leta 2015) so bile posledica zaostritve sindikalnega boja ter odstopa od socialnega dialoga in podrejanja interesom delodajalcev.

Socialni dialog je del evropskega socialnega modela in element Pogodbe o delovanju Evropske unije. Ali menite, da je čas, da socialni dialog postane ustavna kategorija?

Socialni dialog je v času po drugi svetovni vojni začasno močno izboljšal življenje delavcev, danes pa se vse bolj kaže kot nezadosten. V razvitih kapitalističnih državah raziskovalci od osemdesetih let prejšnjega stoletja dalje zaznavajo zmanjševanje staskovne dejavnosti in sindikaliziranosti, nižanje plač in rastočo negotovost zaposlitev. Kot trdi ameriški sociolog Michael Burawoy, je k tem negativnim trendom močno prispevala povojna ureditev odnosov med delom in kapitalom, ki je oslabila zmožnost delavcev, da se uprejo neoliberalni revoluciji v osemdesetih letih dvajsetega stoletja. Prevladujoče oblike socialnega dialoga so namreč »interese delavcev vezale na uspešnost njihovih zaposlovalcev, moč delavskega razreda utelešale v tovarni in ne v državnih aparatih ter krepile individualizem.« (Burawoy 1985, 150) Predmet socialnega dialoga je dandanes posledično predvsem, koliko je delavska stran pripravljena popuščati kapitalu. Če se želimo zoperstaviti negativnim trendom, moramo razmišljati ambicioznejše: ni dovolj, da zahtevamo rast plač in boljše delovne pogoje, boriti se moramo za temeljito demokratizacijo upravljanja podjetij, za delavsko so- in samoupravljanje. Boriti se moramo tudi za temeljito reform institucij EU, saj trenutne delujejo izrazito v interesu kapitala: uvesti moramo enotne minimalne socialne standarde, reformirati delovanje ECB, da bo prioriteto skrbela za odpravljanje nezaposlenosti, napovedati boj davčnim oazam in temeljito demokratizirati vse institucije EU.

Ali menite, da Slovenija potrebuje socialni sporazum in ali si boste prizadevali za njegovo sklenitev?

Odgovor na to vprašanje je odvisen od vsebine socialnega sporazuma. V zadnjem (2015-2016) je bilo nekaj zelo pozitivnih ukrepov, recimo obljuba, da bo koalicija do konca leta 2016 izvedla izračun minimalnih življenjskih stroškov in dvignila osnovni znesek socialne pomoči. Danes, 24.4. je bila ta obljuba izpolnjena, a ne po zaslugi vlade, pač pa zaradi angažmaja Levice, sindikatov in civilne družbe. Če bi bil sprejet vladni predlog, bi bila obljuba izpolnjena z letom in pol zamude, poleg tega pa bi bila socialna pomoč še vedno bistveno nižja celo od kratkoročnih minimalnih življenjskih stroškov (znašala bo 331 EUR, kar je le 75 % od ugotovljenih 442 EUR). V morebitnem socialnem sporazumu bi moral biti tudi dogovor o dvigu nadomestila za brezposelnost. Trenutno je minimalno nadomestilo le 350 EUR bruto, kar pri neto znesku pomeni celo manj kot socialna pomoč oziroma samo okoli 50 % kratkoročnih minimalnih življenjskih stroškov. Uveljaviti bi morali načelo, da najnižje neto nadomestilo ne bi smelo biti nižje od socialne pomoči.

Kako vidite financiranje socialnega dialoga in kolektivnih pogajanj (financirajo jih le člani sindikalnih in delodajalskih organizacij)? Ali menite, da Slovenija potrebuje splošno kolektivno pogodbo za gospodarstvo oziroma dogovor o politiki plač?

Vsekakor. Krovne kolektivne pogodbe so zelo pomembne, ker omogočajo delavskim razredom, da izkoristijo svojo polno moč. Kadar se delodajalci nekega podjetja ali panoge pogajajo zgolj in samo z delavci v dani panogi in podjetju, je pogajalska moč delavske strani precej šibkejša. To se zlasti pozna v sektorjih in pri poklicih, kjer se delodajalci na veliko zatekajo k *outsourcingu*, da bi preprečili sindikalno organiziranje in združen nastop delavcev (npr, na področjih varovanja, čiščenja, v pristaniški dejavnosti ipd.)

Kakšen je vaš pogled na možnosti normativne ureditve razlik med pravicami članov in nečlanov sindikata?

Takšne ureditve ne podpiramo, saj bi prispevala k segmentaciji delavstva. Kapital bi tovrstno ureditev lahko uporabil za slabitev delavskega organiziranja. Sindikati morajo zastopati interese celotnega delavskega razreda, pri čemer morajo močnejše skupine solidarno podpirati šibkejše. Sindikati morajo prepričati ljudi k vključevanju s svojim delovanjem, ne z normativno diskriminacijo nečlanov sindikatov.